

Gerçek usulde mükellefin işi terk edip tekrar işe başlamasında basit usul mükellefiyeti hk.

Belge türü	Özelge
Kanun	GELİR VERGİSİ KANUNU
Özelge no	B.07.1.GİB.4.55.15.01-120[46-2016/ÖZE-09]-48
Tarih	06.05.2016

T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

SAMSUN VERGİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Mükellef Hizmetleri Grup Müdürlüğü

Sayı : 13649056-120[46-2016/ÖZE-09]-48

06/05/2016

Konu : Gerçek usulde mükellefin işi terk edip tekrar işe başlamasında basit usul mükellefiyeti hk.

İlgide kayıtlı özelge talep formunda, 30.11.2014 tarihinde gerçek usulde mükellef iken işinizi terk ettiğinizi, 24.02.2016 tarihi itibarıyla dolmuşçuluk faaliyetine başlamanız halinde basit usul mükellefiyet kaydının açılıp açılmayacağı, gerçek usulde faaliyete başlamanız durumunda hangi tarihten itibaren basit usulde mükellefiyet kaydınızın açılacağı ve ikinci bir araç almanız halinde mükellefiyetinizin basit usul olarak devam edip etmeyeceği hususlarında Başkanlığımız görüşü talep edilmektedir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 37 nci maddesinin birinci fıkrasında; her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançların ticari kazanç olduğu belirtilmiş olup aynı maddenin dördüncü fıkrasında;

"Ticari kazanç, Vergi Usul Kanunu hükümlerine ve bu kanunda yazılı gerçek (bilanço veya işletme hesabı esası) veya basit usullere göre tespit edilir." hükmüne yer verilmiştir.

Aynı Kanunun 46 ncı maddesinde; "47 ve 48 inci maddelerde yazılı şartları topluca haiz olanların ticari kazançları basit usulde tespit olunur.

...

Basit usule tabi olmanın şartlarından herhangi birini takvim yılı içinde kaybedenler, ertesi takvim yılı başından itibaren gerçek usulde vergilendirilirler. Basit usulün şartlarını haiz olanlardan, bu usulden yararlanmak istemediklerini yazı ile bildirenler dilekçelerinde belirttikleri tarihten veya izleyen takvim yılı başından, yeni işe başlayanlar ise işe başlama tarihinden itibaren gerçek usulde vergilendirilirler. Gerçek usulde vergilendirilen mükelleflerden, 47 nci maddede yazılı şartları taşıyanlardan arka arkaya iki hesap döneminin iş hacmi 48 inci maddede yazılı hadlerden düşük olanlar, yazılı talepleri üzerine bu şartın gerçekleşmesini takip eden takvim yılından başlayarak basit usule geçebilirler. İşin eş ve çocuklara devri halinde iş hacminin hesabında devirden önceki süreler de dikkate alınır. Sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenledikleri tespit edilenler hiçbir suretle basit usulde vergilendirilmezler." hükmüne yer verilmiştir.

Aynı Kanunun 47 nci maddesinde basit usule tabi olmanın genel şartları sayılarak, maddenin birinci fıkrasının 1 numaralı bendinde ise "Kendi işinde bilfiil çalışmak veya bulunmak (işinde yardımcı işçi ve çırak kullanmak, seyahat, hastalık, ihtiyarlık, askerlik, tutukluluk ve hükümlülük gibi zaruri ayrılmalar dolayısıyla geçici olarak bilfiil işinin başında bulunmamak bu şartı bozmaz. Ölüm halinde iş sahibinin dul eşi veya küçük çocukları namına işe devam olunduğu takdirde, bunların bilfiil işin başında bulunup bulunmamalarına bakılmaz.)" hükmüne yer verilmiştir.

Öte yandan, Vergi Usul Kanununun, vergi yasalarının uygulanmasını düzenleyen 3 üncü maddesinin (A) fıkrasında vergi kanunu hükümlerinin; lafzı ve ruhu ile hüküm ifade edeceği kurala bağlandıktan sonra, lafzın açık olmadığı durumlarda hükümlerin, kanunun yapısındaki yeri, öngörülüş amacı ve diğer hükümlerle ilgisine göre uygulanması gerektiği kurala bağlanmıştır. Ticari kazanç, emek ve sermayeye bağlı olarak elde edilen kazanç türüdür. Bu organizasyon her türlü ticari faaliyette bulunmakla birlikte, sermayeye göre emeğin daha yoğun olarak faaliyete katıldığı durumlarda göreceli olarak iş hacminin

küçüldüğü bilinmektedir.

Gelir Vergisi Kanununda da bu ayırım gözetilmiş ve emek unsurunun sermayeden daha önemli olduğu faaliyetleri yürüten küçük sanat ve ticaret erbabının belli koşullarla basit usulde vergilendirilmesi öngörülmüştür. Bu amaçla, Gelir Vergisi Kanununun 46 ncı maddesinde; 47 ve 48 inci maddelerde yazılı şartları topluca haiz olanların ticari kazançlarının basit usulde tespit olunması kurala bağlandıktan sonra bu usule tabi olmanın genel şartlarının düzenlendiği 47 nci maddenin birinci fıkrasına bağlı birinci bentte, kendi işinde bilfiil çalışmak veya bulunmak koşulu aranmıştır.

İşin, küçük sanat ve ticaret erbabının kişisel çaba ve yönetimi ile yürütülebilir nitelikte kabulü için eylemli olarak işin başında bulunması bir ölçü olarak benimsenmiştir.

Yardımcı eleman istihdamının, işin başında bilfiil bulunma koşulunun ihlali sayılmamasının nedeni, işin yürütülmesiyle ilgili kararların iş sahibi tarafından alınmasıyla sınırlı değildir. Aynı zamanda faaliyete özgülenen emeğin iş sahibine ait olmaya devam etmesi, işin iş sahibinin iradesi ve gücüyle yürütülmesidir. Bu koşullar bulunduğu takdirde geçici sürelerde, işin başında bilfiil ve sürekli olarak bulunma koşulunun bozulmuş sayılmayacağı kabul edilmiştir.

Yolcu taşımacılığı yapılan ve sadece bir motorlu kara taşıtı işletilen durumlarda, taşıtın bilfiil küçük sanat ve ticaret erbabı kabul edilen sahibi veya işleticisi tarafından işletildiği düşünülebilir.

Aynı işe tahsis edilen taşıt sayısının birden fazla olması halinde öncelikle işin hacmi, bir kimsenin bilfiil başında bulunarak yürütebilir olmasından çıkmakta ve taşıtlardan birinin ücretle istihdam edilen sürücü tarafından sevk ve idaresi zorunlu olmaktadır. Yasa yapıcının, işin başında bilfiil bulunulmasını basit usulde vergilendirmeye koşul yapmaktaki amacı dışında kalan bu durumun, yardımcı işçi veya çırak kullanılmasının fiilen işin başında bulunulması şartını bozmayacağına ilişkin parantez içi düzenleme ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, Gelir Vergisi Kanununun yürürlüğe konulmasından başlayarak aynı kuralın uygulanmasına ilişkin davalar hakkında verilen ve yerleşmiş Danıştay İçtihatları da bir tek motorlu taşıtta iş sahibinin yardımcı sürücü istihdamının yasal koşulu ihlal etmeyeceği, birden çok taşıtta sürücü

istihdamının zorunlu olması ve ikinci ve sonraki taşıtlar yönünden işin başında bilfiil bulunmak koşulunun gerçekleşemeyeceği yönündedir.

Vergi Usul Kanununun 3 üncü maddesinde de belirtildiği üzere, vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti esas olduğundan, bir mükellefin birden fazla taşıtla ticari faaliyette bulunup bulunmadığının, mükellefin imzasının da bulunduğu tutanakla tespit edilmesi gerekmektedir.

Yukarıda yer alan hüküm ve açıklamalar uyarınca, bir araçla ticari faaliyette bulunan basit usule tabi mükelleflerin ikinci bir araç olarak iki araçla ticari faaliyette bulunmaları, Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinde yazılı "kendi işinde bilfiil çalışmak veya bulunmak" şartının ihlali anlamına geleceğinden, bu şekilde faaliyette bulunan mükelleflerin basit usulde vergilendirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

Gerçek usulden basit usule geçiş ile ilgili ayrıntılı açıklamalar, 27/07/2012 tarihli ve 28366 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 283 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile 18/12/2013 tarihli ve 93 Seri No.lu Gelir Vergisi Sirkülerinde yapılmıştır.

93 Seri No.lu Gelir Vergisi Sirkülerinin "Diğer hususlar" başlıklı bölümünde, *"İşe başlanılan yıla ilişkin kıst dönem, iki yıllık süre hesabında dikkate alınacak olup, kıst dönemde ve takip eden dönemde elde edilen alış, satış ve/veya hâsılat tutarları Gelir Vergisi Kanununun 48 inci maddesinde yer alan ilgili yıl hadleri ile karşılaştırılacaktır."* açıklamasına yer verilmiştir.

Bu hüküm ve açıklamalara göre;

- Gerçek usulde gelir vergisi mükellefiyetinizi 30/11/2014 tarihinde terk edip, 24/02/2016 tarihinde yeniden gerçek usulde mükellefiyet kaydınızın yapılması nedeniyle, işe başladığınız kıst dönemde (24/02/2016 – 31/12/2016) ve takip eden dönemde elde ettiğiniz alış, satış ve/veya hâsılat tutarlarınızın, Gelir Vergisi Kanununun 48 inci maddesinde yer alan ilgili yıl hadlerinin altında olması ve diğer şartları da topluca taşımanız ve bağlı bulunduğunuz vergi dairesine 2018 yılı Ocak ayı içerisinde yazılı olarak başvurmanız halinde, 01.01.2018 tarihinden itibaren basit usule geçmeniz mümkün bulunmaktadır.

- Basit usulde gelir vergisi mükellefi iken ikinci bir ticari araç almanız ve iki araçla ticari faaliyette bulunmanız halinde ise gerçek usulde vergilendirilmeniz gerekmekte olup, gerçek usulde vergilendirilmeye başlama tarihinin ise ikinci bir araçla ticari faaliyette bulunulduğu hususunun nezdinizde düzenlenecek tutanakla tespit edildiği tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren başlayacağı tabiidir.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

(*) Bu Özelge 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 413.maddesine dayanılarak verilmiştir.

(**) İnceleme, yargı ya da uzlaşmada olduğu halde bu konuya ilişkin olarak yanlış bilgi verilmiş ise bu özelge geçersizdir.

(***) Talebiniz üzerine tayin edilmiş olan bu özelgeye uygun işlem yapmanız hâlinde, bu fiilleriniz dolayısıyla vergi tarh edilmesi icap ederse, tarafınıza vergi cezası kesilmeyecek ve tarh edilen vergi için gecikme faizi hesaplanmayacaktır.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 09.09.2026